

Best practice
Pravidla pro tvorbu přístupného webu
Verze 1.0

Obsah:

Předmluva	3
Úvod	3
Pravidla pro tvorbu přístupného webu	4
Obsah webových stránek je dostupný a čitelný	4
1. Každý netextový prvek nesoucí významové sdělení má svou textovou alternativu.....	4
2. Informace sdělované prostřednictvím skriptů, objektů, appletů, kaskádových stylů, obrázků a jiných doplňků na straně uživatele jsou dostupné i bez kteréhokoli z těchto doplňků.....	4
3. Informace sdělované barvou jsou dostupné i bez barevného rozlišení.	4
4. Barvy popředí a pozadí jsou dostatečně kontrastní. Na pozadí není vzorek, který snižuje čitelnost.	5
5. Předpisy určující velikost písma nepoužívají absolutní jednotky.	5
6. Předpisy určující typ písma obsahují obecnou rodinu písem.....	5
Práci s webovou stránkou řídí uživatel	5
7. Obsah WWW stránky se mění, jen když uživatel aktivuje nějaký prvek.	5
8. Webová stránka bez přímého příkazu uživatele nemanipuluje uživatelským prostředím.	6
9. Nová okna se otevírají jen v odůvodněných případech a uživatel je na to předem upozorněn.	6
10. Na webové stránce nic neblíká rychleji než jednou za sekundu.	6
11. Webová stránka nebrání uživateli posouvat obsahem rámců.	6
12. Obsah ani kód webové stránky nepředpokládá ani nevyžaduje konkrétní způsob použití ani konkrétní výstupní či ovládací zařízení.	6
Informace jsou srozumitelné a přehledné	7
13. Webové stránky sdělují informace jednoduchým jazykem a srozumitelnou formou.....	7
14. Úvodní webová stránka jasně popisuje smysl a účel webu. Název webu či jeho provozovatele je zřetelný.	7
15. Webová stránka i jednotlivé prvky textového obsahu uvádějí své hlavní sdělení na svém začátku.	7
16. Rozsáhlé obsahové bloky jsou rozděleny do menších, výstižně nadepsaných celků.	7
17. Informace zveřejňované na základě zákona jsou dostupné jako textový obsah webové stránky.	8
18. Na samostatné webové stránce je uveden kontakt na technického správce a prohlášení jasně vymezující míru přístupnosti webu a jeho částí. Na tuto webovou stránku odkazuje každá stránka webu.	8
Ovládání webu je jasné a pochopitelné	8
19. Každá webová stránka má smysluplný název, vystihující její obsah.	8
20. Navigační a obsahové informace jsou na webové stránce zřetelně odděleny.....	8
21. Navigace je srozumitelná a je konzistentní na všech webových stránkách.....	9
22. Každá webová stránka (kromě úvodní webové stránky) obsahuje odkaz na vyšší úroveň v hierarchii webu a odkaz na úvodní WWW stránku.	9
23. Všechny webové stránky rozsáhlejšího webu obsahují odkaz na přehlednou mapu webu.....	9
24. Obsah ani kód webové stránky nepředpokládá, že uživatel již navštívil jinou stránku.	10
25. Každý formulářový prvek má přiřazen výstižný nadpis.....	10
26. Každý rám má vhodné jméno či popis vyjadřující jeho smysl a funkčnost.	10
Odkazy jsou zřetelné a návodné	10
27. Označení každého odkazu výstižně popisuje jeho cíl i bez okolního kontextu.	10
28. Stejně označené odkazy mají stejný cíl.	11
29. Odkazy jsou odlišeny od ostatního textu, a to nikoli pouze barvou.	11
30. Obrázková mapa na straně serveru je použita jen v případě, že nebylo možné pomocí dostupného geometrického tvaru definovat oblasti v obrázkové mapě. V ostatních případech je použita obrázková mapa na straně uživatele. Obrázková mapa na straně serveru je vždy doprovázena alternativními textovými odkazy.	11
31. Uživatel je předem jasně upozorněn, když odkaz vede na obsah jiného typu, než je webová stránka. Takový odkaz je doplněn sdělením o typu a velikosti cílového souboru.....	11
Kód je technicky způsobilý a strukturovaný	12
32. Kód webových stránek odpovídá nějaké zveřejněné finální specifikaci jazyka HTML či XHTML. Neobsahuje syntaktické chyby, které je správce webových stránek schopen odstranit.	12
33. V metaznačkách je uvedena použitá znaková sada dokumentu.	12
34. Prvky tvořící nadpisy a seznamy jsou korektně vyznačeny ve zdrojovém kódu. Prvky, které netvoří nadpisy či seznamy, naopak ve zdrojovém kódu takto vyznačeny nejsou.	12
35. Pro popis vzhledu webové stránky jsou upřednostněny stylové předpisy.	13
36. Je-li tabulka použita pro rozvržení obsahu webové stránky, neobsahuje záhlaví řádků ani sloupců. Všechny tabulky zobrazující tabulková data naopak záhlaví řádků a/nebo sloupců obsahují.	13
37. Všechny tabulky dávají smysl čtené po řádcích zleva doprava.	13
Závěr	13

Předmluva

Všichni uživatelé internetu nejsou stejní. Každý „specifický“ uživatel má většinou i „specifické“ potřeby a z nich vyplývající „specifické“ požadavky, které není schopen překročit či obejít. V praxi jsou to především zrakově a sluchově postižení, uživatelé se zhoršenou motorikou horních končetin a uživatelé s poruchami učení a soustředění. Tito uživatelé mají k dispozici různé pomocné technologie, jako např. hlasové výstupy, braillové řádky atp., které jim informace z WWW stránek zprostředkují. Aby však tyto pomůcky fungovaly, je třeba, aby byly webové stránky vyrobeny podle pravidel a zásad přístupného webu. Správně přístupný web navíc neslouží jen zdravotně postiženým. Takto uzpůsobený web mohou bez obtíží používat lidé s méně obvyklými zobrazovacími zařízeními, operačními systémy, softwarovým vybavením apod. Ale i běžní uživatelé mohou ocenit kvality přístupného webu. Takové WWW stránky jsou totiž mnohem lépe použitelné i pro ně.

V prostředí veřejné správy není možné, aby byly skupiny handicapovaných uživatelů při poskytování informací na WWW stránkách jakkoliv diskriminovány, a proto je třeba weby institucí státní správy a samosprávy uzpůsobit tak, aby byly pro tyto uživatele přístupné. Navíc, připravit přístupné webové stránky nepřináší oproti výrobě nepřístupných stránek žádné náklady navíc. Je třeba jen znát nejdůležitější pravidla a řídit se jimi.

Úvod

Dle Usnesení vlády ČR ze dne 18. června 2003 č. 596, ke zprávě Plnění Národního plánu vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením v roce 2002, bylo bodem 5.2.d Ministerstvu informatiky uloženo připravit do zákona č. 365/2000 Sb. standard ISVS, který stanoví podmínky pro zveřejňování vybraných informací o veřejné správě způsobem umožňujícím dálkový přístup tak, aby byl ve shodě s pravidly WAI (Web Accessibility Initiative – Iniciativa pro bezbariérový web) s termínem do 31. 12. 2004. Problematika přístupnosti byla zahrnuta do novely zákona č. 365/2000 Sb., který je nyní v připomínkovém řízení.

K řešení problematiky přístupného webu byla založena pracovní skupina. Jejími členy se stali: pracovníci Metodického centra informatiky Sjedenocené organizace nevidomých a slabozrakých (SONS) Radek Pavlíček a Hana Bubeníčková, webdesignér Petr Staníček, konzultanti Marek Prokop a David Špinar a pracovníci Ministerstva informatiky Fares Shima, Daniel Kardoš a Markéta Bittnerová. Společně byla v této pracovní skupině zformulována pravidla pro tvorbu přístupného webu, pro jejichž stanovení byly využity požadavky obsažené ve třech metodikách zabývajících se přístupností webových stránek: WCAG 1.0, Section 508 a Blind friendly web. Ze všech těchto metodik, jejichž pravidla se částečně překrývala, byla vybrána skutečně nejdůležitější pravidla přístupnosti tak, aby byla jasná a srozumitelná, a také s ohledem na to, aby u nich šlo relativně snadno ohodnotit, zda je daný web splňuje či nikoliv.

Pravidla pro tvorbu přístupného webu

Obsah webových stránek je dostupný a čitelný

1. Každý netextový prvek nesoucí významové sdělení má svou textovou alternativu.

Mnoho uživatelů nedokáže interpretovat vzhledem ke svému handicapu nebo vybavení obrázky nebo různé skripty. Proto všechny obrázky, které mají informační význam, mají ve značce `<img>` uvedený atribut `alt`, který obsahuje textové vyjádření významového sdělení obrázku. Atribut `alt` rovněž obsahují i části obrázkové mapy (prvek `<area>`) a odesílací obrázkové tlačítko (prvek `<input type="image">`).

V případě, že je textová informace pro použití v rámci atributu `alt` příliš rozsáhlá, je přítomen navíc atribut `longdesc`, který odkazuje na speciální WWW stránku, která obsahuje kompletní textový popis významu daného obrázku.

Pakliže obrázek žádnou významovou informaci nenese a je použit pouze jako dekorace, atribut `alt` má vždy prázdnou hodnotu.

Všechny další netextové prvky nesoucí významové sdělení (tj. např. informace vypisované JavaScriptem, Flashem, pomocí audiovizuálního prvku atp.) jsou na WWW stránce k dispozici rovněž v textové podobě.

2. Informace sdělované prostřednictvím skriptů, objektů, appletů, kaskádových stylů, obrázků a jiných doplňků na straně uživatele jsou dostupné i bez kteréhokoli z těchto doplňků.

Tvůrce WWW stránek musí počítat s tím, že uživatelé v důsledku svého handicapu nebo vybavení nebudou moci používat některé doplňky. Webová stránka tedy obsahuje všechny informace i když uživatel aktuálně nemůže používat JavaScript, Flash, applety, kaskádové styly (CSS), obrázky či jiné doplňky internetového prohlížeče nebo operačního systému.

Web je rovněž bez těchto doplňků standardně ovladatelný, je k dispozici každá WWW stránka a každý odkaz je funkční.

3. Informace sdělované barvou jsou dostupné i bez barevného rozlišení.

Pakliže uživatel nedokáže vzhledem ke svému handicapu nebo hardwarovému či softwarovému vybavení správně interpretovat barvy, všechny informace prezentované na webové stránce mu stále zůstávají srozumitelné. Je schopen rozpoznat význam a funkcionalitu jednotlivých obsahových prvků a odlišit odkazy od ostatního textu.

Webová stránka tedy neobsahuje např. odkazy odlišené od okolního textu pouze jinou barvou nebo rozlišení významově různých obsahových částí pouze pomocí použité barvy (tj. např. povinné položky formuláře červené, nepovinné položky černé atp.).

Všechny informace na webové stránce jsou rovněž dostupné i při zapnuté funkci „Vysoký kontrast“, kterou si uživatel může aktivovat v prostředí operačního systému MS Windows.

4. Barvy popředí a pozadí jsou dostatečně kontrastní. Na pozadí není vzorek, který snižuje čitelnost.

Kombinace barvy popředí (tj. typicky písma) a barvy či vzorku na pozadí tvoří dostatečný vzájemný kontrast, aby vzájemně nesplyvaly pro uživatele, kteří mají zhoršený zrak.

Kontrast konkrétních barev lze ověřit pomocí metodiky W3C (<http://www.w3.org/TR/AERT#color-contrast>) nebo pomocí některého z dostupných on-line nástrojů (např. <http://www.sovavsiti.cz/kontrast/>). Minimální hodnota pro rozdíl jasu je 125 bodů (maximum této hodnoty je 255) a pro rozdíl barev 500 bodů (maximum této hodnoty je 765). Čím jsou tato čísla větší, tím je kombinace barev více kontrastní a tudíž je popředí na pozadí lépe čitelné.

5. Předpisy určující velikost písma nepoužívají absolutní jednotky.

Aby si mohli uživatelé, kteří mají zhoršený zrak, ve všech běžně používaných internetových prohlížečích pohodlně zvětšit velikost písma, neobsahují předpisy definující jeho velikost jednotky, které by toto zvětšení znemožňovaly.

Velikost písma tudíž není definována pomocí jednotek `pt`, `pc`, `in`, `cm`, `mm` a ani `px`, které v některých internetových prohlížečích způsobují, že písmo nelze zvětšit.

6. Předpisy určující typ písma obsahují obecnou rodinu písem.

V rámci definice typu písma (tj. typicky vlastnost `font-family` v kaskádových stylech CSS) je uvedena i tzv. obecná rodina, do které daný typ písma patří. Pro patkové písmo (tj. např. Times New Roman) je to `serif`, pro bezpatkové (tj. např. Arial nebo Verdana) `sans-serif`, pro neproporcionální (tj. např. Courier) `monospace`.

Obecná rodina písem je v předpisu v rámci výčtu jednotlivých typů uvedena na posledním místě. Například takto:

```
font-family:arial,Helvetica,sans-serif;
```

Práci s webovou stránkou řídí uživatel

7. Obsah WWW stránky se mění, jen když uživatel aktivuje nějaký prvek.

Obsah WWW stránky se nemění, dokud uživatel neprovede akci, která je k takové změně jasným impulsem (např. kliknutí na odkaz, odeslání formuláře, kliknutí na aktivní prvek nebo volba položky ve formulářovém prvku).

Pouhá změna hodnoty formulářového prvku, aniž by byl formulář odeslán, nebo kliknutí na prvek, který není odkazem, smí ovlivnit jenom stávající obsah WWW stránky (např. zobrazení dodatečné části formuláře po výběru položky z nabídky, zobrazení/skrytí podnabídky po kliknutí na položku v menu atd.). Nesmí způsobit načtení nové WWW stránky či přesměrování – to je možné jen po aktivaci odkazu, nebo po odeslání formuláře.

Obvyklé akce uživatele, které nespočívají v aktivaci nějakého prvku (např. pohyb kurzoru po stránce, označení textu atd.) mohou způsobit pouze takovou dílčí změnu ve WWW stránce, která nezpůsobí její přeformátování – např. zobrazení/skrytí nějakého prvku, jehož viditelnost nemá vliv na formátování a pozici okolního obsahu (např. pozicovaný rámeček s detailními informacemi, zobrazení podnabídky atd.).

8. Webová stránka bez přímého příkazu uživatele nemanipuluje uživatelským prostředím.

Nic vně samotného obsahu webové stránky stránce nepatří. To je již uživatelské prostředí a pouze uživatel má právo s ním manipulovat. Webová stránka proto nesmí bez příkazu uživatele otevírat nová okna, měnit velikost a pozici oken stávajících a jakkoli měnit ovládací prvky prohlížeče (např. zakazovat či omezovat posuvníky, omezovat použití kontextových nabídek, historie nebo navigačních tlačítek „Zpět/Vpřed“, měnit obsah oblíbených záložek, nastavení domovské WWW stránky atd.).

Pokud je vhodné takovou akci na WWW stránce poskytnout, je uživatel na její účinek zřetelně a předem upozorněn a akce proběhne, až k tomu dá jasný příkaz (např. stiskne tlačítko nebo aktivuje odkaz). Použitelnost WWW stránky však nesmí být nijak omezena, pokud uživatel tuto akci provést nechce.

9. Nová okna se otevírají jen v odůvodněných případech a uživatel je na to předem upozorněn.

Otevření nového okna prohlížeče je možné, jen když uživatel aktivuje odkaz, nebo odešle formulář. Způsob otevírání nových WWW stránek by neměl být ve většině případů v kódu nijak specifikován a měl by být ponechán na volbě uživatele. Pouze v odůvodněných případech (např. je-li třeba ponechat nadále zobrazenou stávající WWW stránku, nebo pro zobrazení informačních oken a dialogů v rozhraních DHTML aplikací) jsou WWW stránky otevírány v novém okně. V tom případě je na to uživatel jasně a předem upozorněn – např. textem odkazu, upozorněním vedle odkazu nebo v atributu `title` značky `<a>`.

Pokud se má během jedné akce otevřít současně více oken, je uživatel dostatečně a předem upozorněn i na jejich počet.

10. Na webové stránce nic neblíká rychleji než jednou za sekundu.

Tvůrce/správce WWW stránky musí zajistit, že žádná animace či dynamicky se měnící prvek na WWW stránce se trvale (více než třikrát po sobě) nemění s frekvencí větší než 1 Hz. Jedná se především o blikání (změna viditelnosti prvku, přepínání pozitivního a negativního zobrazení, výrazné změny barevnosti prvku), pulzování (cyklická změna velikosti) a kmitání (opakovaný pohyb sem a tam). Tyto periodické změny prováděné po jistou dobu častěji než jednou za sekundu mohou způsobit potíže osobám s určitými psychickými potížemi (například nastartovat epileptický záchvat).

Značka/hodnota `blink` nesmí být použita vůbec, protože u takové značky není možné nastavit frekvenci blikání a zajistit její dodržení na všech cílových zařízeních.

11. Webová stránka nebrání uživateli posouvat obsahem rámců.

Webová stránka nezakazuje zobrazení posuvníků (scrollbarů) WWW stránek a rámců. Uživatel má vždy možnost si zobrazený obsah podle potřeby posunout, a dostat se tak na část obsahu, která je mu skryta.

12. Obsah ani kód webové stránky nepředpokládá ani nevyžaduje konkrétní způsob použití ani konkrétní výstupní či ovládací zařízení.

Každý uživatel má právo používat výstupní a vstupní (ovládací) zařízení podle vlastní volby. Kód ani obsah WWW stránky proto nesmí předpokládat (nebo dokonce vyžadovat), že uživatel například používá konkrétní operační systém, konkrétní prohlížeč, že má barevný monitor (nebo že vůbec používá monitor), že má aktivní zvukový výstup, že má možnost tisku atd.

Vzhledem k tomu, že uživatel může mít ve svém výstupním zařízení úseky WWW stránky uspořádané v odlišném pořadí, může ji vidět zformátovanou zcela odlišným způsobem nebo dokonce nemusí WWW stránku vidět vůbec (např. používá hlasový výstup) není možné se v textu odkazovat např. na „červeně zobrazený text“, „text v pravém sloupci“, „text na konci WWW stránky“ atd.

Rovněž vstupní (ovládací) zařízení a jejich funkce se mohou mezi uživateli výrazně lišit. Webová stránka proto nemůže předpokládat, že uživatel používá konkrétní zařízení (tj. např. že má klávesnici, myš, že vidí grafický kurzor), nebo že určitá tlačítka klávesnice či myši existují a mají přiřazenu určitou funkci (např. F5 pro obnovení obsahu WWW stránky, F1 pro nápovědu, Enter pro odeslání formuláře, Tab pro pohyb mezi odkazy, pravé tlačítko myši pro kontextovou nápovědu). Tato tlačítka mohou mít u některých uživatelů přiřazenu zcela odlišnou funkci, nebo dokonce nemusí být vůbec k dispozici.

Informace jsou srozumitelné a přehledné

13. Webové stránky sdělují informace jednoduchým jazykem a srozumitelnou formou.

Použití jasného a jednoduchého jazyka podporuje efektivní komunikaci. Nelze předpokládat, že každý návštěvník je odborníkem na problematiku, která je na webových stránkách prezentována. Informace na WWW stránkách jsou proto podávány co možná nejsrozumitelnějším způsobem.

Ke sdělení informací se nepoužívá odborná terminologie, cizí slova a méně obvyklé významy známých slov, jestliže nejsou v dokumentu řádně vysvětleny. Výjimkou jsou případy, kdy jejich použití je ke správnému výkladu nezbytně nutné. V textu se používají kratší věty místo dlouhých a komplikovaných souvětí.

14. Úvodní webová stránka jasně popisuje smysl a účel webu. Název webu či jeho provozovatele je zřetelný.

Z úvodní WWW stránka je zřejmé, o jaký typ webové prezentace se jedná, co je cílem webové prezentace a kdo je provozovatelem daného webu. Z úvodní WWW stránky lze také snadno rozpoznat organizaci či instituci, které web patří.

Pokud instituce používá jakékoliv komunikační kanály pro veřejnost (telefon, e-mail, fax, poštovní adresu, atd.) je vhodné tyto informace uvést na úvodní WWW stránce nebo alespoň uvést odkaz na WWW stránku, která tyto informace obsahuje.

15. Webová stránka i jednotlivé prvky textového obsahu uvádějí své hlavní sdělení na svém začátku.

Hlavnímu sdělení WWW stránky předcházejí v rámci webové stránky pouze informace, které se má čtenář dovědět, než začne toto hlavní sdělení číst (např. hlavní nadpis celého webu atp.). Pokud hlavnímu sdělení předchází rozsáhlejší navigace, vždy existuje možnost, jak ji přeskočit a dostat se tak rychle na žádaný obsah.

Pro jednotlivé prvky textového obsahu, typicky odstavce textu, jednotlivé odkazy a nadpisy, platí pravidlo obdobně. Nejdůležitější sdělení je vždy umístěno co nejbližší k začátku daného obsahového prvku.

16. Rozsáhlé obsahové bloky jsou rozděleny do menších, výstižně nadepsaných celků.

V případě, kdy jsou obsahové bloky velmi rozsáhlé, jsou tyto bloky vždy rozdělené do menších celků podle svého významu. Jedná se typicky o dlouhé texty, které se dělí do

odstavců (značka `<p>`) a jsou vhodně nadepsány (značky `<h2>` až `<h6>`), o rozsáhlé formuláře, které se rovněž dělí logických celků (značka `<fieldset>`) a mají také své nadpisy (značka `<legend>`). V případě dlouhých selectboxů (tj. formulářový prvek `<select>`) jsou jednotlivé volby rovněž logicky rozděleny (značka `<optgroup>`).

17. Informace zveřejňované na základě zákona jsou dostupné jako textový obsah webové stránky.

Informace, jejichž zveřejnění je vyžadováno některým ze zákonů (např. zákon č. 106/99 Sb., O svobodném přístupu k informacím), jsou dostupné jako textový obsah webové stránky. Jiný způsob zveřejnění těchto informací je možný pouze za předpokladu, že je současně splněna i výše uvedená podmínka.

18. Na samostatné webové stránce je uveden kontakt na technického správce a prohlášení jasně vymezující míru přístupnosti webu a jeho částí. Na tuto webovou stránku odkazuje každá stránka webu.

Na samostatné WWW stránce je uveden způsob, jak je možné kontaktovat technického správce (např. kontaktní formulář, e-mail, telefon) kvůli řešení případných problémů s používáním webu. Na WWW stránce je dále uvedeno prohlášení, ve kterém je jasně popsána míra přístupnosti daného webu či jeho částí. Pokud některá část webu nespĺňuje vzhledem ke svému charakteru pravidla přístupnosti (např. videozáznamy, interaktivní mapy atp.), je zde tento fakt jednoznačně uveden. V případě, že web některé z pravidel přístupnosti nespĺňuje, není možné, aby bylo v prohlášení uvedeno, že web dané pravidlo splňuje.

Pokud webová prezentace splňuje pravidla přístupnosti i dle jiných metodik (WCAG 1.0, BFW) a/nebo splňuje standardy konsorcia W3C (např. HTML 4.01 Transitional, XHTML 1.0 Strict), je možné tuto skutečnost na WWW stránce s prohlášením uvést.

Webová stránka s kontaktem na technického správce a s prohlášením o přístupnosti je odkazována z každé WWW stránky webu.

Ovládání webu je jasné a pochopitelné

19. Každá webová stránka má smysluplný název, vystihující její obsah.

Název WWW stránky umístěný ve značce `<title>` v sekci `<head>` je jedním z nejdůležitějších prvků pro správnou orientaci na webových stránkách. Název WWW stránky je jakési návěstí, které WWW stránku charakterizuje ještě před tím, než se uživatelé prezentuje samotný obsah WWW stránky.

V názvu WWW stránky je proto vždy uveden jak název celého webu, tak název konkrétní WWW stránky, který jednoznačně a srozumitelně popisuje obsah, smysl nebo funkcionalitu dané WWW stránky. Správný nadpis webové stránky obsahující kontaktní údaje vypadá například takto:

```
<title>Ministerstvo informatiky ČR: Základní kontaktní údaje</title>
```

20. Navigační a obsahové informace jsou na webové stránce zřetelně odděleny.

Uživatel musí vždy jasně rozpoznat, které informace slouží k navigaci mezi jednotlivými WWW stránkami webu a které informace patří k samotnému obsahu dané WWW stránky. Proto jsou tyto dva druhy informací vždy jednoznačně odděleny a nemísí se mezi sebou.

Navigační informace (tj. typicky odkazy na další WWW stránky) nejsou primárně součástí bloku textového obsahu WWW stránky, ale jsou umístěny zvlášť, v samostatném odděleném bloku. Vhodné je i přiřazení nadpisu (značka <h2> až <h6>).

21. Navigace je srozumitelná a je konzistentní na všech webových stránkách.

Navigace je základním prvkem každého webu. Díky navigačním odkazům se uživatel pohybuje mezi jednotlivými WWW stránkami, postupuje stromovou strukturou dolů, nahoru či do strany.

Aby byla navigace pro uživatele dobře použitelná, je vytvořena jednoduchým a intuitivním způsobem, jednotlivé navigační odkazy nejsou příliš dlouhé, jsou srozumitelné a dobře vyjadřují, kam vedou.

Navigační odkazy jsou sdruženy do samostatných bloků a nemísí se s vlastním obsahem WWW stránky. Jsou umístěny na každé WWW stránce na stabilním místě, aby je uživatel nemusel složitě hledat a mohl se spolehnout, že celý web je ovladatelný konzistentním způsobem.

Pakliže je na WWW stránce navigačních informací více, (např. dva druhy navigací na dvou místech), musí mít toto rozdělení jasný význam a opodstatnění.

22. Každá webová stránka (kromě úvodní webové stránky) obsahuje odkaz na vyšší úroveň v hierarchii webu a odkaz na úvodní WWW stránku.

Webové stránky jsou většinou tvořeny v tzv. stromové struktuře a každá WWW stránka pak patří ve struktuře na přesně dané místo. Některé jsou položeny hierarchicky výše, některé níže, některé jsou na stejné úrovni.

Pro uživatele je důležité, aby mohl pohodlně pomocí navigačních odkazů procházet strukturou vzhůru, dolů a do stran. Protože tvůrce WWW stránek neví, jaká bude první WWW stránka, kterou uživatel na webu navštíví (tj. přijde již na konkrétní stránku např. z vyhledávače nebo z odkazu na jiných WWW stránkách), musí uživateli umožnit rychle se zorientovat a bez obtíží se přesunout na titulní stránku a WWW stránku, která leží hierarchicky výše.

Přítomnost odkazu na titulní WWW stránku a vyšší úroveň v hierarchii je neméně důležitá i v rámci WWW stránky, která se obvykle zobrazuje v rámu. Uživatel opět může přijít např. z vyhledávače na obsah konkrétního rámu, aniž by byly ostatní rámy, ve kterých je např. navigace, vůbec vidět.

23. Všechny webové stránky rozsáhlejšího webu obsahují odkaz na přehlednou mapu webu.

Mapa webu, neboli strukturovaný seznam odkazů na všechny WWW stránky webu, je výborným pomocníkem pro orientaci v rámci složitého, rozsáhlého webu. Uživatel, který potřebuje konkrétní informaci a pro kterého by bylo jinak velmi obtížné procházet složitou strukturu webu, jednoduše navštíví mapu webu, kde si relevantní WWW stránku najde a rovnou na ni přejde. Mapa webu je proto důležitým prvkem každého rozsáhlého webu.

Odkaz na mapu webu je navíc k dispozici na každé WWW stránce na stejném místě, aby ji uživatelé mohli použít, ať už se aktuálně pohybují na webu kdekoliv. Tento odkaz je umístěn například v rámci navigace webu nebo jako doplňující odkaz např. v patičce WWW stránek.

24. Obsah ani kód webové stránky nepředpokládá, že uživatel již navštívil jinou stránku.

Tvůrce WWW stránek nemůže vědět, kterou WWW stránku navštíví uživatel jako první. Ten může přijít přímo na konkrétní WWW stránku např. z vyhledávače nebo odkazu umístěného na jiném webu.

Každá webová stránka tedy funguje zcela standardně a nezávisle na tom, zda-li již uživatel navštívil jinou WWW stránku webu.

Obsah konkrétní WWW stránky proto nezávisí na předchozím zobrazení jiné WWW stránky. Nevyskytují se zde věty jako „Jak jste viděli na předchozí stránce“ nebo „Vyplňte číslo, které jste si přečetli na titulní stránce“.

25. Každý formulářový prvek má přiřazen výstižný nadpis.

U každého formulářového prvku (tj. `<textarea>`, `<input type="text">`, `<input type="radio">`, `<input type="checkbox">` a `<select>`) si musí být tvůrce WWW stránky jistý, že uživatel bez obtíží pozná, co má do daného prvku vyplnit nebo zvolit. Proto má každý prvek uvedený svůj nadpis, ve kterém je jednoznačně uvedeno, jak s prvkem zacházet.

V některých výstupních zařízeních je však vazba mezi formulářovým prvkem a jeho nadpisem obtížně rozpoznatelná, a proto jsou všechny nadpisy ke svým formulářovým prvkům jednoznačně přiřazeny pomocí značky `<label>` a vazebních atributů `for` a `id`. V takovém případě např. i hlasová čtečka jednoznačně pozná a správně interpretuje nadpis každého prvku. Správný zápis pak vypadá například takto:

```
<label for="jmeno">Jméno</label><br />
<input type="text" id="jmeno" name="pjmeno" />
```

26. Každý rám má vhodné jméno či popis vyjadřující jeho smysl a funkčnost.

Některá zobrazovací či hlasová zařízení neumí s rámy (tj. prvek `<frame>`) pracovat a prezentují je jednotlivě. Proto je nutné, aby uživatel věděl, co je obsahem každého rámu ještě před tím, než je mu prezentován jeho obsah.

Všechny rámy jsou pojmenovány tak, aby jejich název vystihoval smysl a funkčnost daného rámu. Musí být pochopitelně jednoslovný. Tento název je pak uveden v rámci prvku `<frame>` v atributu `name`. Pakliže jednoslovný název rámu nedokáže dostatečně vyjádřit jeho smysl a funkčnost, je v rámci prvku `<frame>` přítomen ještě prvek `title`, ve kterém je pak uvedena víceslovná informace, která doplňuje obsah atributu `name`.

Odkazy jsou zřetelné a návodné

27. Označení každého odkazu výstižně popisuje jeho cíl i bez okolního kontextu.

Z označení každého odkazu je jasné, kam odkaz směřuje, a to nezávisle na tom, jaká je dosavadní uživatelova zkušenost s daným webem nebo jaký je obsah okolního kontextu. Označením odkazu se míní kombinace textu odkazu (tj. text umístěný mezi párové značky `<a>`) a atributu `title` značky `<a>`.

Je-li to možné, je tato informace zřetelná ze samotného textu odkazu. V případě, kdy je vypovídající schopnost samotného textu odkazu z nějakého důvodu omezená, je použit atribut `title` značky `<a>` s upřesňujícím popisem. Například takto:

```
<a href="stranka.html" title="Více informací o produktu XYZ">Více informací</a>.
```

28. Stejně označené odkazy mají stejný cíl.

Na webové stránce se nevyskytují odkazy, které vedou na různé cíle a přitom je jejich označení totožné. Označením odkazu se míní kombinace textu odkazu (tj. text umístěný mezi párové značky `<a>`) a atributu `title` značky `<a>`. V případě, kdy nelze zajistit jedinečnost odkazu jeho textem, je odlišení provedeno alespoň pomocí atributu `title`.

29. Odkazy jsou odlišeny od ostatního textu, a to nikoli pouze barvou.

Rozpoznat odkaz od normálního textu je základní prvek dobré ovladatelnosti každého webu. Na webové stránce jsou proto odkazy jednoznačně odlišeny od okolního textu, a to nikoli pouze jinou použitou barvou, protože tvůrce WWW stránek nemůže mít jistotu, zda uživatel může vzhledem ke svému zdravotnímu stavu či hardwarovému vybavení barvy správně interpretovat. Odkazy jsou identifikovatelné například pomocí podtržení nebo pomocí jednoznačně pochopitelného kontextu (tj. např. blok navigačních odkazů atp.).

30. Obrázková mapa na straně serveru je použita jen v případě, že nebylo možné pomocí dostupného geometrického tvaru definovat oblasti v obrázkové mapě. V ostatních případech je použita obrázková mapa na straně uživatele. Obrázková mapa na straně serveru je vždy doprovázena alternativními textovými odkazy.

Obrázková mapa, u které lze definovat jednotlivé oblasti pomocí nějakého geometrického tvaru, je vždy řešena na straně uživatele, tj. tak, že ve zdrojovém kódu jsou uvedeny konkrétní odkazy skrývající se pod jednotlivými částmi obrázkové mapy. Tyto obrázky samozřejmě obsahují atributy `alt` s odpovídajícím obsahem.

V případě, že v obrázkové mapě není možné nadefinovat oblasti pomocí geometrického tvaru, může být použita obrázková mapa na straně serveru, tj. tak, že ve zdrojovém kódu nejsou uvedeny konkrétní odkazy, ale mapa pouze předává serveru určité parametry, které server vyhodnotí a předloží konkrétní cílovou WWW stránku. V takovém případě jsou ale uživateli k dispozici navíc textové odkazy na cílové WWW stránky, které jsou umístěny pod obrázkovou mapou. Na jejich existenci pak upozorňuje text umístěný v atributu `alt` značky `<img>` v obrázkové mapě.

31. Uživatel je předem jasně upozorněn, když odkaz vede na obsah jiného typu, než je webová stránka. Takový odkaz je doplněn sdělením o typu a velikosti cílového souboru.

V případě, že odkaz vede na jiný typ obsahu než je WWW stránka, tj. např. soubory PDF, RTF, XLS, které se obvykle zobrazují v jiné aplikaci, než je internetový prohlížeč, je tato skutečnost z označení odkazu zřetelná. Odkaz doprovází sdělení o typu cílového souboru (tj. např. PDF, RTF atp.) a jeho velikosti. Tyto informace jsou uvedeny například v závorce za odkazem nebo pomocí atributu `title` značky `<a>`.

Kód je technicky způsobilý a strukturovaný

32. Kód webových stránek odpovídá nějaké zveřejněné finální specifikaci jazyka HTML či XHTML. Neobsahuje syntaktické chyby, které je správce webových stránek schopen odstranit.

Webové stránky jsou vytvořeny kódem nějaké mezinárodně uznávané verze značkovacího jazyka HTML či XHTML. Používají tedy syntaxi a značky odpovídající dokumentované finální verzi těchto jazyků (<http://www.w3.org/MarkUp/>) a naopak nepoužívají značky a konstrukce, které v žádné publikované specifikaci jazyka nemají oporu (dále jen bezchybný kód).

Pokud je WWW stránka vytvořena celá přímo správcem, je její kód bezchybný (správce je schopen sám zajistit korektnost celého kódu). Pokud na kódu WWW stránky spolupracuje více stran – např. je vytvořena sloučením několika částí v systému pro správu a publikování obsahu (systém) – musí správce systému zajistit bezchybnost kódu, který přímo spravuje, a navíc vhodným nastavením, které je v jeho pravomoci, zajistit maximální možnou korektnost kódu dodávaného do systému ostatními stranami. Současně poskytne ostatním osobám ovlivňujícím kód WWW stránek nezbytné informace podporující tvorbu bezchybného kódu (např. zpřístupní jednoduchý popis se základními pravidly a obvyklými chybami, jichž se mají uživatelé systému vyvarovat).

Vodítkem pro kontrolu bezchybnosti kódu může být softwarový validátor, např. <http://validator.w3.org/>. Výstup z takového programu však je pouze orientační a za stoprocentní potvrzení správnosti či nesprávnosti kódu jej nelze považovat.

33. V metaznačkách je uvedena použitá znaková sada dokumentu.

Aby se při uložení WWW stránky na lokální disk neztratila informace o jejím kódování a WWW stránka zůstala nadále čitelná, je v záhlaví kódu WWW stránky uveden i textový ekvivalent HTTP hlavičky `Content-type`, specifikující použitou znakovou sadu (`charset`). Tato informace je zapsána jako metaznačka uvnitř sekce `<head>` dokumentu HTML, ve tvaru:

```
<meta http-equiv="content-type" content="text/html; charset=ANSI-KÓD">
```

kde ANSI-KÓD je kód použité znakové sady (např. `utf-8`, `iso-8859-2`, nebo `windows-1250`). Například pro použité kódování `iso-8859-2` bude značka v kódu HTML vypadat takto:

```
<meta http-equiv="content-type" content="text/html; charset=iso-8859-2">
```

34. Prvky tvořící nadpisy a seznamy jsou korektně vyznačeny ve zdrojovém kódu. Prvky, které netvoří nadpisy či seznamy, naopak ve zdrojovém kódu takto vyznačeny nejsou.

Při prezentování seznamů a nadpisů se – především v hlasových čtečkách – používají specifické postupy, zpřístupňující uživateli strukturu nadpisů WWW stránky, umožňující snadný pohyb mezi nimi a poskytující snazší navigaci mezi položkami seznamů. Proto jsou jako nadpis (tj. značkami `<h1>` až `<h6>`) označeny všechny prvky, které nějaký nadpis představují. Současně prvky, které nadpisy nepředstavují, takto označeny nejsou.

Obdobně jsou korektně označeny všechny seznamy (značky `<ol>`, `<ul>` a `<dl>`) a jejich jednotlivé položky (značky `<li>`, resp. `<dt>` a `<dd>`). Prvky, které seznam ve skutečnosti netvoří, takto být označeny nesmějí.

35. Pro popis vzhledu webové stránky jsou upřednostněny stylové předpisy.

Obvyklý způsob formátování prvků HTML by neměl být důvodem pro jejich použití. Prvky HTML by měl tvůrce WWW stránky používat výhradně podle jejich sémantického významu a jejich vzhled dodatečně definovat stylovými předpisy (CSS).

K zajištění budoucí kompatibility by tvůrci WWW stránek měli upouštět od používání zastaralých značek HTML určených k formátovacím účelům (`<font>`, `<b>`, `<i>`, `<center>`) a nahrazovat jejich funkci stylovými předpisy CSS.

36. Je-li tabulka použita pro rozvržení obsahu webové stránky, neobsahuje záhlaví řádků ani sloupců. Všechny tabulky zobrazující tabulková data naopak záhlaví řádků a/nebo sloupců obsahují.

Tabulky jsou primárně určeny k zobrazení tabulárních dat (křížově závislých údajů) a k tomu účelu jsou konstruovány i hlasové čtečky a jiná alternativní výstupní zařízení, která se snaží např. nevidomým uživatelům prezentovat tabulky co nejpochoptitelnější formou.

Obsahuje-li tabulka prvky `<th>`, jsou tyto prvky považovány za záhlaví řádků a/nebo sloupců a mohou být čteny před každým řádkem či sloupcem, či dokonce před každou buňkou tabulky. Při zobrazení běžných tabulárních dat je to pro orientaci nevidomých v tabulce, velmi užitečná funkce, a proto zde záhlaví (řádů, sloupců nebo oboje) musí být. Naopak tvoří-li tabulka jen pomocnou konstrukci k rozvržení obsahu na WWW stránce a její obsah netvoří křížově závislá data, čtená záhlaví by výrazně zhoršila pochopení struktury a obsahu tabulky, a proto zde prvky `<th>` být nesmějí.

37. Všechny tabulky dávají smysl čtené po řádcích zleva doprava.

Hlasová výstupní zařízení čtou obvykle obsah tabulek po řádcích, každý řádek pak po buňkách zleva doprava. Pokud by byl nějaký související obsah rozdělen pod sebe do dvou řádků tabulky, při grafické prezentaci sice může opticky navazovat, ale na hlasovém výstupu budou tyto úseky přerušeny obsahem sousedních buněk. Proto tvůrce WWW stránek nesmí předpokládat, že je uživateli patrná návaznost ve svisle sousedících buňkách, a obsah každé tabulky musí vždy dávat smysl, je-li čtený po řádcích.

Závěr

Best practice – Pravidla pro tvorbu přístupného webu budou následně používána jako doporučující materiál pro tvorbu webových stránek institucí veřejné správy. Budou také základem, neboli technickou specifikací problematiky přístupnosti, pro novelou zákona č. 365/2000 Sb. předpokládaný vznik vyhlášky stanovující formu uveřejňování informací, která zajistí, aby se s informacemi souvisejícími s výkonem veřejné správy uveřejňovanými způsobem umožňujícím dálkový přístup mohly v nezbytném rozsahu seznámit i osoby se zdravotním postižením [§ 5 odst. 2 písm. g)].